

Магістр 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

МЕТОДИКА РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ БАНКІВ З УРАХУВАННЯМ ПОКАЗНИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Проведено аналіз впливу факторів інвестиційної діяльності на формування рейтингу українських банків, порівняно отримані дані з офіційними, що надаються Національним банком України (НБУ), запропоновано збільшення частки інвестиційних операцій у структурі активів банку через їх переваги.

Аннотация. Проведен анализ влияния факторов инвестиционной деятельности на формирование рейтинга украинских банков, сопоставлены полученные данные с официальными, которые предоставляются Национальным банком Украины (НБУ), предложено увеличение доли инвестиционных сделок в структуре активов банка из-за их преимуществ.

Annotation. The influence of factors on the formation of investment rating of Ukrainian banks and compared the findings with officials who are provided by the National Bank of Ukraine (NBU) was investigated, increasing the share of investment transactions in the structure of the bank's assets because of their advantages is proposed.

Ключові слова: інвестиційний портфель, інтегральний показник, рейтинг, ризиковість, прибутковість, цінні папери.

Інвестиційна діяльність банків забезпечує розвиток та життєдіяльність банківського сектору України та є необхідною умовою для успішного розвитку ринкової економіки. Портфельне інвестування дозволяє планувати, оцінювати, контролювати кінцеві результати інвестиційної діяльності банку.

Основними завданнями портфельного інвестування є надання сукупності цінних паперів таких інвестиційних характеристик, які недосяжні з позиції окремо взятого цінного паперу та можливі тільки за їх комбінації.

У процесі формування портфеля досягається нова інвестиційна якість із заданими характеристиками. Інвестиційний портфель виконує ряд важливих функцій, які спонукають менеджерів до перегляду структури активів на його користь. До таких відносяться:

- генерування доходів;
- зниження податкових виплат;
- диверсифікація портфеля активів для зниження ризиків тощо [1].

Отже, інвестиційний портфель є тим інструментом, за допомогою якого інвестору забезпечується необхідна стійкість доходу при мінімальному ризику.

На сучасному етапі в управлінні інвестиційним портфелем банку існують значні проблеми, зокрема такі, як брак досвіду (причиною чого є недостатній рівень розвитку українського фондового ринку) та несприятливий інвестиційний клімат, що склався в країні. Вирішення цих проблем потребує відповідних досліджень, особливо в умовах сьогодення, коли економіка характеризується великою динамічністю [2].

Розгляду предметної області щодо управління інвестиційним портфелем в Україні присвячено чимало праць сучасних економістів, серед яких можна виділити В. Букато, Р. Колбі, А. Мороза, А. Пересаду та ін. Проте, розглядаючи це питання, можна стверджувати, що достатньої уваги не приділено тематиці особливостей становлення інвестиційного процесу в Україні.

Метою дослідження є розробка рейтингової оцінки банків з урахуванням показників інвестиційної діяльності.

Для визначення ефективності роботи банків з інвестиційним портфелем використаємо таксономічний показник рівня розвитку (інтегральний показник), який є "синтетичною" величиною рівномірно діючих ознак та дозволяє їх упорядкувати.

Інтегральний показник змінюється в межах від 0 до 1, його можна інтерпретувати таким чином: він приймає високі значення при великих значеннях стимуляторів і низькі значення – при малих значеннях стимуляторів.

Як вихідні дані можна використати фінансові показники банків за їх результативністю від операцій з інвестиційним портфелем, такі як:

- результат від торгових операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку;
- результат від переоцінки інвестиційної нерухомості;
- результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж.

У першу чергу дані необхідно стандартизувати, після чого потрібно серед обраних трьох ознак виділити стимулятори (тобто показники, збільшення значення яких позитивно впливає на роботу банку) та дестимулятори. У цьому випадку всі показники – стимулятори, тому що збільшення прибутків від інвестиційних операцій приводить до збільшення ефективності банківської діяльності взагалі.

Для всіх показників обирається як еталон максимальне значення за сукупністю, далі розраховуються евклідові відстані від значення кожного показника до еталону.

Останнім етапом є знаходження узагальнюючого показника за формулою (1), який дає змогу сформувати рейтинг українських банків за їх результатами від інвестиційних операцій [3]:

$$K_i = 1 - d0_i / d, \quad (1)$$

де K – таксономічний рівень розвитку;

$d0_i$ – відстань від кожного показника до еталону;

d – сума середнього арифметичного значення евклідових відстаней між об'єктами та еталоном та середнього квадратичного відхилення за цими значеннями.

У таблиці співставлено офіційний рейтинг, в основу якого покладено об'єм власного капіталу, активів та зобов'язань банків, та рейтинг, отриманий за показниками фінансових результатів від інвестиційної діяльності.

Таблиця

Порівняння отриманого рейтингу з офіційним

Місце в офіційному рейтингу НБУ	Назва банку	Місце у розрахованому рейтингу
1	ПАТ КБ "Приватбанк"	13
2	ПАТ "Державний ощадний банк України"	11
3	ПАТ "Державний експортно-імпорتنний банк України"	15
4	АТ "Райффазен банк Аваль"	6
5	АТ "Укрсиббанк"	14
6	ПАТ "Укрсоцбанк"	2
7	ПАТ "Промінвестбанк"	1
8	АТ "ОТП банк"	7
9	ПАТ "ВТБ банк"	8
10	ПАТ "Альфа-Банк"	12
11	ПАТ "КБ Надра"	16
12	АТ Банк "Фінанси та кредит"	10
13	ПАТ "Банк Форум"	9
14	ПАТ "Перший Український Міжнародний Банк"	5
15	АТ "Родовід банк"	17
16	АТ "Брокбізнесбанк"	3
17	ПАТ "Сведбанк"	18
18	ПАТ "Кредитпромбанк"	4

З таблиці можна зробити висновок, що переважна кількість банків, які мають найвищі об'єми активів та капіталу (судячи з інформації Національного банку України), не приділяє належної уваги управлінню своїм інвестиційним портфелем. Офіційний рейтинг першої групи українських банків [4] майже не співпадає з їх розташуванням за результатами від операцій з інвестиційним портфелем, які досі займають лише друге місце серед активних операцій після кредитування. Але спостерігається тенденція перегляду структури активів з метою збільшення питомої ваги інвестиційного портфеля в сукупних активах.

Результат оцінки, отриманий за допомогою інтегрального показника, дає змогу оперативно реагувати на його зміни та оптимізувати процес управління інвестиційним портфелем банку. При цьому при низьких значеннях показника слід надавати перевагу оптимізації портфеля у короткостроковій перспективі, при середніх значеннях – у більш довгостроковій.

Отже, ефективне управління інвестиційним портфелем допомагає досягти певних цілей і результатів, які банк не може отримати інакше. Останнім часом менеджери і зарубіжних, і вітчизняних банків усе більше уваги приділяють пошуку шляхів оптимізації структури інвестиційного портфеля, вибору стратегії його формування та методів управління.

Наук. керівн. Прохорова Ю. В.

№ 1(10). – С. 189–192. 2. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку / Примостка Л. О. – К. : КНЕУ, 2004. – 467 с. –
Бібліогр.: с. 463–464. 3. Калишенко В. О. Застосування таксономічного аналізу для визначення інтегрального показника рівня
організації кредитної діяльності ПАТ "Ощадбанк" [Електронний ресурс] / В. О. Калишенко, О. І. Буркун. – Режим доступу :
www.isp-ua.com/ru/node/462. 4. Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.